

Nepakeliamas būties lengvumas Lietuvos žiniasklaidoje

Grotuotų langų fone į jus žvelgia jauni veidai plikomis galvomis, o po laikraštyje išspausdintomis nuotraukomis – vardai, pavardės, gimimo metai. Ir tai – tikrai ne dešimtmečių senumo pavyzdys. Ko siekia laikraštis? Ne, ne sensacijų. Pagrindinis šių straipsnių ciklo tikslas – parodyti dramatišką jaunų vaikinių padėčių kriminalinės karjeros vingiuose atsidūrus įkalinimo įstaigoje.

Pripažinkime, pamačius tokius vaizdus kyla daug klausimų: ką duoda toks viešumas, ar jo reikia, kokius procesus jis iššaukia tolesniame tų žmonių gyvenime, palengvina integraciją ar ją apsunkina? O jeigu tokio viešinimo tikslas netgi nėra gerais norais grįstas, o tik paprastu piniginiu suinteresuotumu paviešinti, parodyti, pritraukti dėmesį, pasmerkti, pašiepti?

Kodėl Europos Taryba rekomenduoja imtis visų priemonių, kad teisės pažeidėjai būtų apsaugoti nuo įžeidimų, bereikalingo smalsumo arba viešumo? Juk viešumas galbūt kaip tik leidžia „įspėti“ visuomenę, sužinoti, atkreipti dėmesį į grėsmes, ar gal tai „taisomai“ veikia patį kaltininką? „Pakartotinis, aktualiū interesu gauti informaciją nebepagrįstas sunkios nusikalstamos veikos vaizdavimas televizijoje draudžiamas tuomet, kai jis kelia grėsmę kaltininko resocializacijai. Socialiai kaltininko egzistencijai gyvybiškai svarbus šansas integruotis į laisvą visuomenę ir visuomenės interesus jo resocializacija iš esmės yra svarbesni nei interesus tą nusikalstamą veiką toliau viešai analizuoti,“ – sako Konstitucinis Teismas. Deja, ne Lietuvos. Ir ši išvalga padaryta dar 1973-aisiais. Konstitucinis Teismas šalies, kuri pagal žiniasklaidos laisvės indeksą užima gerokai aukštesnę vietą nei Lietuva, nors pas mus toks teismo (ne parlamentinės ar vykdomosios valdžios!) draudimas daug kam pasirodytų labai keistas.

Taigi svarbu gilintis, remtis tyrimais, kriminologine patirtimi, mėginti suprasti, kaip ir kuo gyvena žmonės visuomenėje ir šalia visuomenės, kaip juos veikia viešumas. Lengva ranka rašyti tekstai, garso ar vaizdo įrašai, turint didelę galią juos ką tik parašytus ar įrašytus iš karto plačiai paviešinti, gali iššaukti labai sunkius ilgalaikius procesus, netgi nepaisant (ir) gerų intencijų. Tas pavaizduotas kriminalinės būties lengvumas gali tapti sunkiai pakeliamu. Ilgainiui – mums visiems.

Dr. Gintauto Sakalausko pranešimas „Nepakeliamas būties lengvumas Lietuvos žiniasklaidoje“ balandžio 7 dieną bus skaitomas kasmetinėje Lietuvos kriminologų asociacijos konferencijoje „Nusikaltimai ir medijos: nepakeliamas būties lengvumas ar beprotiška gyvenimo skuba?“

Šiomet konferencijoje bus įteiktas pirmasis Lietuvos kriminologų asociacijos apdovanojimas žurnalistui/-ei už pastaraisiais metais viešoje erdvėje publikuotus geriausius ir kriminologinį diskursą labiausiai atitinkančius tekstus nusikalstamo elgesio ir bausmių temomis.

Konferencijos programa – priede ir www.kriminologija.lt, išsamesnė informacija ir registracija info@kriminologija.lt, tel. 867008331.